

Descens a les cavernes

Doncs si és una porqueria, per què l'ensenyen? Aquesta pregunta segur que la faran moltes persones davant l'anunci d'una exposició amb el títol de «Cultura porqueria». Les definicions de cultura són infinites i, pels que utilitzin una accepció molt restrictiva, que la redueixi a l'excel·lència i la virtut creativa, probablement no hi haurà resposta satisfactòria. Però la cultura també són –independentment de la seva qualitat– les fites i els motius que marquen el paisatge familiar de tots plegats. I en aquest paisatge apareixen sovint signes i manifestacions –pintura, espectacles, música, imatge– que partint de l'error, de la deixadesa –és a dir, de l'antiexcel·lència voluntària– s'acaben convertint, per uns mecanismes socials que l'exposició intenta explicar o posar de manifest, en elements de significació cultural. La cultura porqueria seria, en bona part, una cultura a contracor, una avantguarda que mai no va voler ser-ho. Però que tanmateix pobla molts espais de la nostra vida quotidiana, sense que forçosament reparem sempre en la seva presència.

Mirada des d'avui, es podria pensar que la cultura porqueria és una forma que pren la cultura popular en sortir de la modernitat, en entrar en una fase postheroica i postidentitària de l'aventura humana. Però en realitat el joc característic de la cultura porqueria, la fascinació per l'error, per la monstruositat, per la lletjor, pel descuit, per una incompetència que sembla molt treballada, és fruit d'un mecanisme d'exaltació de l'espectador –que rep la recompensa de sentir-se més dotat, més normal, més guapo, més polít, més eficient que l'artista– que ve de lluny. La novetat és que el que havia circulat sempre als marges de la modernitat, guanya centralitat –després de mutar en formes noves adequades a una cultura molt més audiovisual– en aquests temps de sortida de la modernitat. I afegeix confusió sobre la direcció del camí que hem emprès, si és que n'hi ha alguna.

L'error com a estratègia cultural seria l'argument. Una forma reeixida de crear productes culturals d'incidència imprevisible. Quan es parla de cultura porqueria tothom mira cap a la «tele». És cert que aquesta ha estat una via eficaç per vehicular aquests productes que es basen en la normalització d'allò abjecte, en la humiliació dels personatges i en l'exhibició de monstruositats. *Cròniques marcianes* és un exemple de cultura porqueria tan perfecte que està al límit, a punt de deixar de ser considerat com a tal. Però hi ha molts altres camps en què la monstruositat –les atraccions de fira, per exemple–, l'abjecció –els dibuixos i pintures de *serial killers*– o la humiliació –el ridícul– adquireixen carta de naturalesa cultural. I en cert sentit fan una funció subversiva com si, per un procediment de sedimentació de l'error i del sinistre, possessin el propi sistema en evidència. És en aquest sentit que la cultura porqueria pot esdevenir avantguarda ocasional.

Aquest doble joc d'alienació de l'espectador en la porqueria i de finestra a les misèries del social és el que intenta resseguir aquesta exposició. Una certa espeleologia del gust: és a dir, un descens a les cavernes de la cultura postcontemporània.